

7.3 Žalgirio mūšis ir jo reikšmė

Vokiečių ordinas (teutonų ordinas, kryžiuočių ordinas) – karinė vienuolių organizacija rytų Pabaltijyje. Ordino užuomazga buvo kryžiaus žygio į Palestiną dalyvių vokiečių brolija, įkurta 1190 m.

Totoriai – totorių protėviai buvo tiurkų gentys. Lietuvoje pirmąsias totorių gyvenvietes prie Vokės upės įkūrė didysis kunigaikštis Vytautas. Vėliau totoriai apsigyveno Vilniaus, Trakų, Ašmenos paviėtų kaimuose. Naujakuriai perėmė kalbą, papročius, bet dauguma išliko musulmonai.

Lietuviai mėgsta didžiuotis, kai laimi Kauno „Žalgirio“ krepšinio ir Vilniaus „Žalgirio“ futbolo sporto klubai. Kodėl garsiausios ir žinomiausios Lietuvos komandos gavo „Žalgirio“ vardą? 1410 m. liepos 15 d. Vytauto ir Jogailos vadovaujama Lietuvos ir Lenkijos kariuomenė sumušė Vokiečių ordino kariuomenę. O legendinis Vytauto **atsitraukimas** Žalgirio mūšio metu, apgavęs kryžiuočius, nėra tik lietuvių vėliau sumąstyta pasaka – toks klaidinantis manevras išties įvyko ir greičiausiai buvo suplanuotas iš anksto. **Žalgirio mūšis** tapo reikšmingiausiu, precedento neturinčiu Lietuvos ir Vidurio Europos istoriniu įvykiu, nulėmusiu vokiečių ordino galybės pabaigą. Panagrinėkime, kaip visa tai vyko.

Žalgirio mūšis, Jan Matejko paveikslas 1878 m.

Naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais J. Mateikos paveiksle „Žalgirio mūšis“ atraskite kuo daugiau vaizduojamų mūšio dalyvių. Su atradimais supažindinkite klasės draugus.

7.3 Žalgirio mūšis ir jo reikšmė

Kokios buvo Žalgirio mūšio priežastys? Lietuvai priėmus krikštą ir sudarius personalinę uniją su Lenkija, **Vokiečių ordinas** iš esmės jau nebegalėjo pulti Lietuvos. Vis dėlto, kryžiuočiai nuolat puldinėdavo Žemaitiją, į kurią pretendavo ir lietuviai. Lenkija norėjo Dobrynės žemės. Šie teritoriniai Lietuvos ir Lenkijos ginčai su ordinu ir po Lietuvos krikšto iš esmės pasikeitusi geopolitinė padėtis lėmė neišvengiamą mūšį.

2. Naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais užpildykite lentelę.

		Kas vadovavo?	Karių skaičius	Nuostoliai
LDK kariuomenė				
Lenkijos kariuomenė				
Vokiečių ordinas				

Lemiamam mūšiui su sąjungininkų LDK ir Lenkijos kariuomenėmis kryžiuočiai sutelkė galingą kariuomenę. Iš visos Vakarų Europos į Marienburgą surinko daugiau nei 4000 karių. Ordino istorikas Johanas Foigtas rašė, kad tarp kilmingų riterių buvo net 3 karaliai ir 23 kunigaikščiai, 21 makgrafas ir 58 grafai. Visą ordino kariuomenę sudarė 51 pulkas. Juos tais laikais vadino vėliavomis. Kryžiuočių kariuomenėje galėjo būti nuo 15 iki 21 tūkstančio puikiai ginkluotų ir gerai karo meną išmanančių vyrų.

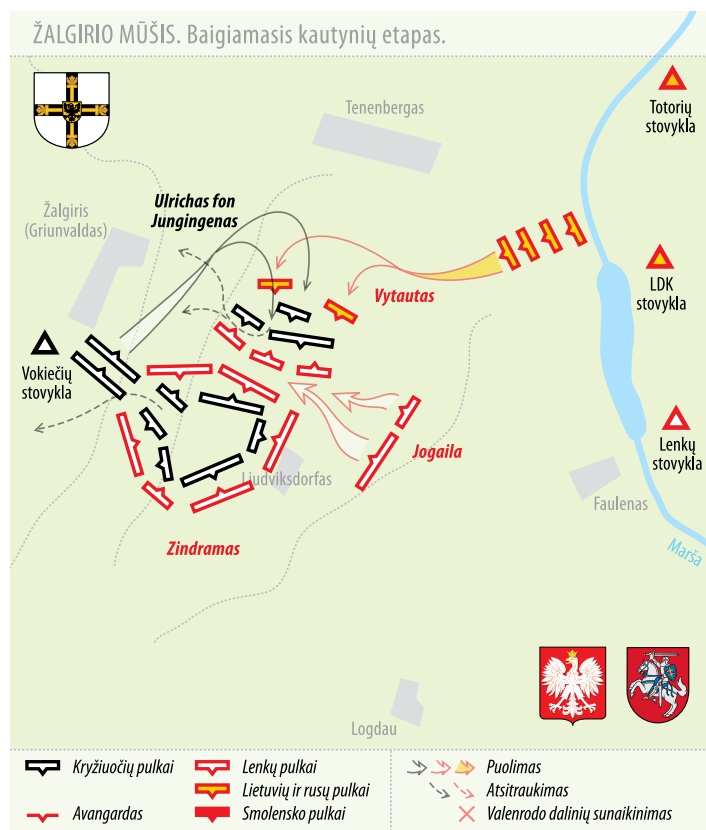
7.3 Žalgirio mūšis ir jo reikšmė

Į Ordino žemes Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas ir Lenkijos karalius Jogaila atsivedė nuo 21 iki 29 tūkstančių karių. Vytautas Žalgirio mūšio lauke vadovavo 41 pulkui. Po dešimtimis vėliavų su **Gediminaičių stulpais** stovėjo lietuviškų Trakų, Vilniaus ir Kauno žemių kariai. Gardino, Naugarduko, Vitebsko bei kitų LDK žemių raudoname vėliavų fone švietė baltas **Vytis**. Vytauto kariuomenės gretose buvo apie 2000 **totorių**. Iš viso LDK kariuomenėje galėjo kautis iki 11 tūkstančių karių. Lenkijos kariuomenę sudarė 50 vėliavų, o jos gretose kariavo apie 18 tūkstančių karių. Formaliai sąjungininkų kariuomenei vadovavo karalius Jogaila, tačiau mūšio lauke LDK ir Lenkijos kariuomenę valdė Vytautas.

3. Remdamiesi tekstais ir papildomais informacijos šaltiniais, išnagrinėkite Žalgirio mūšio schemas ir atlikite užduotis.

Mūšio pradžia

Mūšio pabaiga

Klausimai ir užduotys:

1. Nustatykite pulkus žyminčias spalvas.

Balta / raudona -

Raudona / geltona -

Raudona -

Juoda / balta -

2. Koks manevras buvo panaudotas šiame mūšyje?

Atsakymą argumentuokite.

7.3 Žalgirio mūšis ir jo reikšmė

Ankstyvą 1410 m. liepos 15 d. rytą abi kariuomenės susitiko dabartinėje Lenkijos teritorijoje, į pietvakarius nuo Olštyno, prie Griunvaldo (lietuviškai „**Žaliagiris**“) ir Tannenbergo (lietuviškai „Eglių kalno“) kaimų. Todėl lietuviai šį mūšį vadina Žalgirio mūšiu, o vokiečiai ir kitų vakarų Europos šalių žmonės **Tannenbergo mūšiu**. Dešiniajame sparne, priešais LDK kariuomenę, kryžiuočiai išrikiavo 15 sunkiai šarvuotų vokiečių pulkų. Jiems vadovavo didysis maršalas Frydrichas fon Valenrodas. Kairiajame sparne priešais lenkus Ordinas išrikiavo 20 vėliavų, jiems vadovavo didysis komturas Konradas fon Lichtenšteinas. Pats Ordino magistras **Ulrichas fon Jungingenas** su 16 vėliavų pasiliko užnugaryje.

Vokiečių riteriai tris valandas laukė sąjungininkų puolimo, ragino Ordino magistrą kuo greičiau pradėti kautynes. Kylanti saulė vargino sunkiais šarvais aprengtus riterius, sekino jų jėgas. Norėdamas išprovokuoti Jogailos ir Vytauto ataką magistras pasiuntė heroldus, kurie įteikė Jogailai ir Vytautui du kalavijus. Mūšis prasidėjo apie vienuoliktą valandą ryto. Pirmieji į ataką metėsi LDK kariai, čia juos pasitiko sunkioji kryžiuočių kavalerija. Kryžiuočiai prieš lietuvius metė geriausias savo kariuomenės jėgas. LDK gretas užliejo geležinė riterių lavina. Kaip rašė lenkų kronininkas Janas Dlugišas: „Grūmėsi vyras su vyru, trupėjo ginklai, ore šmitravo kalavijai“. Praslinkus valandai nuo mūšio pradžios dešiniajame sparne kovojantys lengvai ginkluoti lietuvių kariai ėmėsi kryžiuočiams netikėto **atsitraukimo manevro**. Mūšio lauke Frydrichui fon Valenrodui liko tik trys LDK kariuomenės Smolensko pulkai. Patikėję, kad lietuviai bėga iš mūšio lauko, vieni kryžiuočiai nusivijo apgaulingai bėgančiuosius, kiti užgriuvo kovos lauke likusius Smolensko pulkus ir lenkus. Manydamas, jog pergalė jau arti, į mūšį stoji ir Ordino magistras su savo pulkais. Kai grįžo lietuvius viję riteriai, lenkų pajėgos buvo gerokai išblaškytos. Kryžiuočiai įsitikinę savo sėkme, užtraukė pergalės giesmę. Staiga jiems iš šono smogė gretas pertvarkę ir į kovos lauką grįžę lietuviai – kryžiuočių kariuomenė buvo sutriuškinta. Žuvo net didysis magistras Ulrichas fon Jungingenas ir kiti žymieji vadai – maršalas Frydrichas Valenrodas, didysis komturas Konradas Lichtenšteinas, beveik visi komturai ir žymesnieji vokiečių riteriai, daugybė karių. Mūšyje buvo palaužta Kryžiuočių ordino karinė ir politinė galia, sužlugdyti jo planai sukurti Pabaltijyje didelę valstybę ir įsigalėti visoje Rytų Europoje. Po Žalgirio mūšio prasidėjo Kryžiuočių ordino smukimas ir baigėsi apie 200 metų trukę Lietuvos puldinėjimai. Žalgirio pergalė pakėlė LDK ir Lenkijos tarptautinį autoritetą ir sustiprino jų galią.

Klausimai ir užduotys:

1. Remdamiesi tekstu apibūdinkite kiekvienos kariuomenės išsidėstymą prieš mūšį.
2. Kaip vyko Žalgirio mūšis? Išskirkite 2 jo etapus ir kiekvieną apibūdinkite. Pristatykite klasės draugams, ką pavyko išsiaiškinti.
3. Atlikite istorinį tyrimą „**Kaip keitėsi Žalgirio mūšio vertinimai lietuvių, lenkų ir rusų istorinėje atmintyje?**“. Informacijos ieškokite bibliotekose, internete. Tyrimo rezultatus pristatykite klasės draugams.

